

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ І ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЙ

*І. Я. Кузьменко,
І. М. Костецька,
студентки 1 курсу*

*Науковий керівник: І. В. Кравець,
кандидат економічних наук, старший викладач
Житомирський національний агроекологічний університет*

Метою дослідження було визначення теоретичних, правових та практичних методів застосування публічно-приватного партнерства в системі економічних відносин з метою ефективного управління інтелектуальним та інноваційним потенціалом організацій.

Ключові слова: публічно-приватне партнерства, економічні відносини, інтелектуальний потенціал, інноваційний потенціал, організація, освітньо-інноваційний потенціал.

На сучасному етапі економічної глобалізації необхідною передумовою формування наукових і технологічних переваг країни виступає ефективна взаємодія ключових елементів національної інноваційної системи – держави, науки та бізнесу, як інструменту відносин нового типу взаємодії та співпраці між різних секторів економіки, науки і освіти. Накопичений світовий досвід дозволяє визнати одним з основних механізмів розширення ресурсної бази й мобілізації невикористаних резервів для економічного розвитку державно – приватне партнерство (ДПП). Таке партнерство являє собою відносно нове явище у світовому господарстві, що

відображає процеси розширення й ускладнення форм взаємодії держави й бізнесу. Питанням державно-приватного партнерства, присвятили свої праці такі вітчизняні вчені як В.М. Вакуленко, О.В. Берданова, Н.Г. Діденко, Н.А. Сич, А.Ф. Ткачук та ін. Серед учених, які зробили суттєвий внесок у дослідження сутності економіки знань Б. Бажал, В. Геєць, В. Макаров, В. Л. Мусіна, С. Фокін та ін. Вони розглядають необхідність впровадження економіки знань, яка є головною передумовою підвищення конкурентоспроможності країни. В той же час недостатня увага приділяється інструментам взаємодії знань і бізнесу.

Найбільш активно партнерство держави і бізнесу здійснюється в реальному секторі економіки. Водночас аналіз світового досвіду свідчить про те, що відносна роль державно-приватного партнерства в інноваційній політиці різниться в окремих країнах, але явною є тенденція до зростання впливу ДПП на розвиток інноваційної активності у високотехнологічних сферах. В ХХІ ст. не природні багатства, не територія, а високі технології, знання, інтелект є основою формування економіки знань, джерелом добробуту та якості життя населення тієї чи іншої країни. Підтвердження цьому є досвід найбільш розвинених країн світу, де впродовж останніх десятиліть відбувається інтенсивне заміщення основних фондів, матеріальних товарних запасів, інших матеріальних активів нематеріальними.

Так, на початку 80-х років минулого століття близько 60% інвестицій у промисловості США спрямовувалося на набуття матеріальних цінностей, а вже через двадцять років ця частка становила 16%. З початку 90-х років ХХ ст. підприємства США витрачають більше коштів на придбання обладнання призначенням якого є обробка інформації ніж на інше устаткування. В Нідерландах діє

низка програм, віднесених урядом до діяльності державно – приватного партнерства. В найбільшій мірі за концепцією та організаційною формою відповідають ознакам ДПП створені в 1996 р. «Провідні технологічні інститути», з метою фокусування досліджень на інтересах бізнесу і ключових цілях економіки та суспільства.

В Україні формування економіки знань має односторонній характер, а саме є істотний інтелектуальний потенціал за рахунок досить високого рівня освіти, проте відсутні ефективні вітчизняні інструменти перетворення нових знань в інновації, відсутня комерціалізація знань, що призводить до погіршення конкурентоспроможності країни у різних сферах діяльності. Таким чином, окремої уваги заслуговує такий інструмент реалізації управлінських рішень у процесах формування та використання освітньо-інноваційного потенціалу національної економіки, як публічно-приватне партнерство (ППП). Він покликаний забезпечити ефективну взаємодію держави й інших інституцій у сфері освіти й інновацій на договірних і контрактних засадах. Слід відмітити, що закон України «Про державно-приватне партнерство» [4] накладає низку суттєвих обмежень на можливість комерціалізації наукових результатів, створених за рахунок коштів державного бюджету України, і на сфери застосування державно-приватного партнерства. Заклади освіти переважно більшістю є державними установами і здійснюють статутну діяльність, зокрема, наукову й інноваційну, у тому числі і за державний кошт. Більша частина фундаментальних і прикладних досліджень, результатами якої можуть стати інновації, виконується хоча й на конкурсній основі, але за рахунок коштів загального і спеціального фонду державного бюджету. Це унеможливорює розвиток державно-приватного партнерства у сфері освіти. Виходом з цієї ситуації є

створення правової моделі публічно-приватного партнерства, яка переводить відносини з потенційними споживачами інновацій, створених закладами освіти у публічну сферу і знімає більшість законодавчих обмежень, що сприятиме дифузії інновацій, прискоренню процесів їх реалізації з одного боку, а з іншого – зростанню обсягів фінансових ресурсів сфери освіти, зниженню навантаження на державний бюджет України.

На організаційному рівні такої сумісної діяльності може бути *стратегія формування освітньо-інноваційного потенціалу національної економіки*, яка являтиме собою програмний документ, що сформований на основі обраних напрямів і задає мету, стратегічні пріоритети та цільові орієнтири, розкриває принципи, способи, методи, інструменти і важелі досягнення мети, терміни реалізації і очікувані результати від процесу формування освітньо-інноваційного потенціалу національної економіки. Обов'язковою умовою успішного втілення стратегії є ефективний механізм її реалізації, який також представлений на організаційному рівні, оскільки розкриватиме структуру учасників, характер і організаційні форми їхньої взаємодії, представлятиме методи та інструментарій реалізації стратегії і відображає контур зворотного зв'язку, який визначається логікою процесу і моделлю управління: детермінована, програмно-цільова, ціннісно-орієнтована.

Концептуальні складові даної стратегії представлятимуть собою наскрізну ідею, принципове бачення процесу формування освітньо-інноваційного потенціалу національної економіки із заданими характеристиками, яке відповідатиме системі стратегічних пріоритетів розвитку економіки країни на інноваційних засадах.

Державно-приватне партнерство у світовій практиці трактується у двох аспектах: по-перше, як система відносин держави й бізнесу, що широко використовується як інструмент економічного й соціального розвитку на міжнародних, національних, регіональних, місцевих рівнях; по-друге, як конкретні проекти, реалізовані спільно державними органами й приватними компаніями на базі об'єктів державної й муніципальної власності.

Зарубіжний досвід державно-приватного партнерства в інноваційній сфері вказує на те, що в моделі взаємодії держави й бізнесу в інноваційному процесі в розвинутих країнах роль приватного сектора полягає в розробці технологій на основі власних досліджень та в ринковому освоєнні інновацій, а роль держави – у сприянні виробництву фундаментального знання й комплексу технологій стратегічного характеру, а також у створенні інфраструктури і сприятливих інституціональних умов для інноваційної діяльності приватних компаній.

Підбиваючи підсумки зазначимо, що незважаючи на існування окремих форм співпраці держави і приватного сектора, українська економіка знаходиться лише на початку складного процесу створення необхідної системи управління такими проектами. Основним мотивом, який підштовхує уряд до співпраці з бізнесом, є обмежені бюджетні кошти і нагальна необхідність розширення інвестиційно-інноваційної діяльності, яка є більш динамічною та бурхливою в приватному секторі економіки.

Враховуючи вище зазначене, вважаємо, що проекти ППП в подальшому мають відповідати: - пріоритетності інтересів держави (в контексті соціальних, суспільних інтересів), оскільки державні органи влади виступають замовником проекту і визначають основні правила співпраці з бізнесом; - розподілу ризиків між сторонами,

тому що вони повинні передаватися тій стороні, яка може забезпечити їх більш ефективно управління; - прозорості (суспільство має достатній доступ до інформації відносно діяльності партнерів); - рівноправності характеру відносин між сторонами.

Список використаних джерел:

1. Арыстанбекова А. Экономика, основанная на знаниях/ А. Арыстанбекова // Мировая экономика и международные отношения. – 2008. – №6. – С. 30–33.

2. Бажал Ю. М. Знаннева економіка: теорія і державна політика / Ю. М. Бажал // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 3. – С. 71–86.

3. Павлюк К.В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави. [Електронний ресурс] / К.В. Павлюк, С.М. Павлюк // Наукові праці КНТУ. Економічні науки – 2010. – № 17.

4. Про державно-приватне партнерство: закон України від від 01.07.2010р. №2404-VI., [Електронний ресурс] . – Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua/>

5. Україна у вимірі економіки знань / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К.: Основа, 2006. – 592 с.